

OLLSCOIL na hÉIREANN, GAILLIMH
DÁMHA na nDÁN agus an Léinn Cheiltigh

Scrúduithe Sheimeastair II, 2002/3

WE 301
CYMRAEG III

Rhisiart Hincks
Simon Rodway
Máirín Ní Dhonnchadha

3 awr
10 credyd

Atebwch bob cwestiwn

1. *Cyfieithwch y darn canlynol o'r Gymraeg i'r Saesneg*

Ar ei ffordd yn ôl i'w gar pwy a welodd yn cerdded tuag ato ond y bardd tawel, mewnbyg, moel cyn-ei-amser, Glen Haim. Meddyliai Iolo amdano fel snob mwyaf y ganrif. Sawl gwaith y ceisiasai fod yn gyfeillgar, dim ond iddo gael ei waradwyddo fel petai'n faw isa'r domen?

Yn cerdded wrth ochr Glen Haim roedd Siân Reaves, y nofelydd: menyw fawr gnawdol, â thoreth o wallt brith o gwmpas ei hysgwyddau a'i phen. Enillasai wobr yn yr Eisteddfod am ei nofelig wyddonias *Chwilen Ddu ar Fwrdd Du*, a oedd yn llawn o enwau fel Pici Porffor, Tisial Sibrwd, Butzenscheiben, ac a adroddai stori niwlog iawn am wledydd yn dwyn enwau llawn dychymyg megis Y Wlad Acwdraw a'r Wlad Rhywlearall, yn llawn gwdis a badis – Y Rhai Sydd yn yr Awyr oedd y badis. Rhaid bod yr awdures ddawnus hon wedi treulio munudau'n meddwl am yr enwau hyn i gyd, meddylodd Iolo. Ac roedd y cyfan mewn iaith debyg i Fanaweg Canol.

Yn lle trafferthu i gyfarch y prydydd ffroenuchel, y bore hwnnw saethodd Iolo ef yn ei gefn ddwywaith wrth iddo gerdded heibio, ei drwyn yn yr awyr, fel arfer. Edrychodd Iolo arno'n disgyn i'r llawr ac yn troi ei gorff wrth gwmpo i weld pwy oedd yn saethu arno. Pan welodd Iolo'r olwg hurt a diddeall, ymofyngar ar ei wyneb, dechreuodd deimlo'n ddigon bodlon.

Yna, gollyngodd Siân Reaves sgrech, ond cyn iddi ddechrau rhedeg i ffwrdd gwaeddodd Iolo:

'Dyma rywbeth am ysgrifennu nofel mor ddi-sylwedd', a'i saethu hi'n farw.

'Dyna ddau arall wedi dysgu gwers', meddylodd Iolo.

Ond ar ôl iddo gyrraedd ei gar cymerodd Iolo drueni ar Glen a Siân. a phenderfynodd eu dadasaethu. Gwyddai Iolo, yn nîrgel ddyn ei galon ei fod yn Philistiad yn y bôn. Roedd yn gyrru heibio i'w cyrff pan gododd y ddau o'r llawr a cherdded i ffwrdd yn holliach.

2. *Cyfieithwch y darn canlynol o'r Saesneg i Gymraeg llenyddol*

The Dinorwig quarry, the biggest slate quarry in the world at the time, in terms of the numbers of workers, closed in 1969, straight after the investiture of Charles as the Prince of Wales that year. An investiture that was performed on a stage of slate from the Dinorwig quarry. As usual the ruling class knew exactly how to squeeze the last drop of work and effort and sacrifice from the working class. But through the effort and sacrifice of the last workers in the workshops of Y Gilfach Ddu, the machine house of the quarry in Dinorwig, that part of the quarry was kept as a museum to the history, life and society of the quarreymen of North Wales.

Y Gilfach Ddu, the buildings on the shore o Llyn Peris which these days are a centre for the Slate Museum, are a miracle of engineering and architecture. The place was founded in the middle of the 19th century, in order to produce every tool that the quarry and the quarrymen needed to produce enough slates to roof and build the terrace houses and the factories of the industrial revolution in Britain and the rest of the world. In the 3D film that introduces the history of Dinorwig quarry, and shows the importance of all the quarries of North Wales during the two centuries that went by, John Ogwen portrays the drama and excitement and sadness of the period when the Penrhyn and Y Faenol families 'stole the mountain'; in the words of the quarry workers – 'you'll be hanged for stealing a sheep from the mountain – but for stealing the mountain you'll be made a Lord!'

Geirfa / Vocabulary

slate quarry – chwarel lechi

investiture – arwisgiad

machine house – peiriandy

3. *a. Cyfieithwch y darn byr hwn i'r Saesneg, a b. disgrifiwch nodweddion y dafodiaith ac ysgrifennu nodiadau ar y geiriau a danlinellwyd.*

Wel, ôn nw'n ifed, ond ôn nw ddim yn openly chimod. Ôn nw'n gwpod bo' nw'n ifed. Wel, alle gwŷr y meline byth wedi gwitho yn y meline oni bai bo' nw... i gadw i... Wel ôn nw... meddylwch chi bo' chi'n wsu, bod cryse'n do' mäs fel 'san nw'n dod o'r dŵr. Wel och chi'n colli nerth ofnadw o'ch corff, w. Wel, mae'n *marvellous* bo' nw wedi byw! Duw!

So ôn nw'n ifed i neud lan y dŵr?

Wel ôn. Ôn nw yn. A dodî halen 'nôl yn y corff, ys wedon nw, chwel. Wel odd e yn ffaith 'efyd. Odd jest neb odd yn gwitho'n y meline yn *ddetotallers*. Braidd. Nagw, nagw dirwest eriôd wedi bod yn werth yn Dreforys.

4. *Ysgrifennwch draethawd byr ar un o'r pynciau canlynol:*

- i. *Cymru a'r iaith Gymraeg ar ddechrau'r unfed ganrif ar hugain.*
- ii. *Aberystwyth.*
- iii. *Llenyddiaeth fodern yn y Gymraeg ac yn yr ieithoedd Celtaidd eraill.*